

Deprem Sonrası Kriz ve Travma Durumlarında Bireyle Çalışma: Elbistan Vaka Örneği

Süleyman KAÇMAZ¹

GİRİŞ

Birleşmiş Milletler tarafından kabul edilen evrensel nitelikteki tanıma göre afet insanların fiziksel, sosyal ve ekonomik kayıplar yaşamasına neden olan, normal yaşamı ve insan faaliyetlerini durdurarak veya kesintiye uğratarak toplulukları etkileyen; etkilenen topluluğun yerel imkan ve kaynaklarını kullanarak baş edemeyeceği doğal, teknolojik ve insan kaynaklı olayların doğurduğu sonuçlardır (UNGA, 2016). Son yıllarda, dünya genelinde meydana gelen doğal afetlerin sayısı ve şiddeti artmıştır (Keyifli, 2021). Bu afetler, insan hayatını ve doğal çevreyi olumsuz etkilemektedirler. Bununla birlikte, afetlerin yol açtığı sorunlarla başa çıkmak için acil müdahaleler gerekmektedir. Afet yönetimine yönelik çalışmalar bu durumlara karşı önceden plan yapmanın tek başına yeterli olmadığını; bu durumdan etkilenebilecek olan herkesin uygulama sürecini çok iyi kavraması gerektiğini göstermektedir (Beaton, 2007; Coveleski, 2014; Kapucu, 2013).

Afet öncesinde ve sonrasında sunulan hizmetlerin birçoğu profesyonellik gerektiren; bu alana ilişkin yeterli düzeyde eğitimi bulunmayan gönüllülerce gerçekleştirilemeyecek nitelikte olan hizmetlerdir. Bu hizmetlerin sunumunda gerekli profesyonelliği sağlamış ve afet alanına ilişkin olarak teorik ve pratik donanımlara sahip meslek elemanları görev almak durumundadır. Bu alanda hizmet sunan meslek elemanı gruplarından biri olarak sosyal hizmet uzmanları, sosyal hizmet disiplininin gerektirdiği mesleki değerlere, mesleğin etik ilkeleri-

¹ SHU, Ankara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü, Sosyal Hizmet AD., skacmaz@ankara.edu.tr

şılmakta ve psikolojik destek sağlamaktadır. Afet sonrası travma belirtileri, deprem gibi afetlerin ardından insanlarda görülen duygusal ve psikolojik tepkileri içermektedir. Bu belirtiler ile başa çıkmak için psikososyal destek ve tedavi gerekmektedir.

Afet sonrası psikososyal destek, afetin etkilediği bireylerin psikolojik uyumunu sağlama, ilişkilerin yeniden kurulması, güçlenme ve gelecekteki afetlere hazırlıklı olma becerilerinin artırılmasını amaçlayan bir süreçtir. Psikososyal destek, toplumun normal yaşamına dönmesine yardımcı olmaktadır ve uzmanlar tarafından sağlanan destekle etkilenen kişilerin iyileşme süreci desteklenmektedir. Bu bağlamda, Ankara Üniversitesi Gönüllü Psikososyal Destek Ekibi olarak Elbistan ilçesine gidilerek depremden etkilenen insanlara yardım sağlanmıştır. Çadır kentlerde gerçekleştirilen saha çalışmaları ve psikososyal destek faaliyetleri ile afetten etkilenen kişilerle temas kurulmuş ve destek sağlanmıştır.

Sonuç olarak, afetlerin yol açtığı travmatik etkilerle başa çıkma ve toplumun iyileşme sürecine katkıda bulunma noktasında sosyal hizmet uzmanları ve psikososyal destek ekiplerinin önemi büyüktür. Uzmanlar ve gönüllüler, afetlerin etkilediği kişilere yardım etmek, destek sağlamak ve toplumun iyileşme sürecine katkıda bulunmak için önemli roller üstlenmektedirler.

KAYNAKLAR

- Aktaş, A. M. (2003). Kriz Durumlarında Sosyal Hizmet Müdahalesi. *Kriz Dergisi*, 11(3).
- Artan, T., & Özkan, A. O. (2020). Afetler ve Sosyal Hizmet, *Journal of ADEM*, 1(1): 47-54.
- Bayraktar, S. (2012). Psikolojik Travma. Ankara. Ankara: Nobel Tıp Yayınları.
- Beaton R., Stergachis A., Thompson J., Osaki C., Johnson C., Charvat S. J., & Marsden-Haug N. (2007). Pandemic policy and planning considerations for universities: findings from a tabletop exercise. *Biosecur Bioterror*.
- Bryant, R. A., Harvey, A. G., Spiegel, D., Ursano, R., & Strain, J. (2011). A Review of Acute Stress Disorder in DSM-5. FOCUS, *The Journal of Lifelong Learning in Psychiatry*, 28(9): 802-17.
- Coveleski J. A. (2014). Study of Students' Perceptions of Natural Disaster Plans and Emergency Preparedness at a Higher Education Institution [Doktora Tezi]. Florida: Florida State University.
- Gillespie, D., & Danso, K. (2010). Disaster concepts and issues: A guide for social work education and practice. Alexandria, VA: CSWE Press.
- Housley, J., & Beutler, L. E. (2007). Treating victims of mass disaster and terrorism.
- İbiş, E., & Kesgin, B. (2014). Türkiye'de Sosyal Hizmet ve Medikal Kurtarma Açısından Yalova, Van ve Simav Depremlerinin İncelenmesi, *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 41.
- Kapucu, N., & Khosa S. (2013). Disaster Resiliency and Culture of Preparedness for University and College Campuses. *Administration & Society*.

- Keyifli, N. (2021). "OECD Ülkelerinde Doğal Afetlerin Bütçe Açıkları Üzerine Etkisi: Dinamik Panel Veri Analizi". *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 43: 303-318.
- Mağden, Ç., Ademhan, Ç., Şavur, E., Yeniokatan, İ., Kılıç, M., Gözden, M., . . . & Yüksel, S. (2008). *Afetlerde Psikososyal Destek Uygulama Rehberi*. Ankara: Türk Kızılayı.
- Tuncay, T. (2004). *Afetlerde Sosyal Hizmet*, Ankara, Nisan, *Özbay Matbaası*.
- Türkiye Psikiyatri Derneği. (n.d.). *Travma Sonrası Stres Bozukluğu, Ruhsal travmanın etkileri ve çareleri: Hastalar ve yakınları için rehber*, Haziran, 2023 tarihinde psikiyatri.org.tr adresinden alındı.
- United Nations General Assembly. (2016). *Report of the Open-Ended Intergovernmental Expert Working Group on Indicators and Terminology Relating to Disaster Risk Reduction*. A/71/644.
- Young, B. H., Ford, J. D., Ruzek, J. I., Friedman, M., & Gusman, F. D. (1998). *Disaster mental health services: A guide for clinicians and administrators*. Menlo Park, CA: Department of Veteran Affairs.